

Kölcsy Ferenc: *Versek és versfordítások*

Gyakorta készpénznek, magától értetődőnek vesszük, hogy milyen szöveget olvasunk egy könyvben. A helyzet általában mégsem oly egyszerű, mint amilyennek látszik. Az írók sokszor több változatát is elkészítik valamely művüknek, mire az általuk véglegesnek tekintett változatig eljutnak; s gyakorta még ezen a szövegen is módosítanak az újabb s újabb kiadások során. Olyannyira, hogy az utókor irodalomtörténeteinek nemritkán nincs könnyű dolguk, mikor a föllelhető szövegváltozatokat mérlegelik. Mindez persze a tudomány belügyének is minősíthető, csak-hogy legyen bár egyértelműen tisztázható a szerző szándéka, a változatok sora akkor is fényt vet az írás folyamatára – olyan kérdéseknek nyitva teret, hogy egy-egy változtatást mi indokol, mi a különbség a fennmaradt írói megoldások között, s mi a jelentősége számunkra annak, hogy épp az lett a végleges változat, amely a legtöbbször köszön vissza ránk a népszerű kiadások lapjairól. A „kritikai kiadás” éppen ezért kettős célt tölt be: egyfelől – számot vetve a lehetséges érvekkel – leteszi a voksát az egyik szövegváltozat mellett, másrészt gondosan kimunkált jegyzetanyagával föltárja a többi variánst, s tárgyi, valamint szükség esetén egyéb magyarázatokat fűz a művekhez.

Kölcsy Ferenc minden munkáinak számos kötetben elgondolt kritikai kiadása 1998-ban vette kezdetét, a szerző kis számú, de jelentékeny, talán méltatlanul kevésbé ismert szépprózai műveinek megjelentetésével. A Szilágyi Márton mintaszerű jegyzeteivel, magyarázataival kísért első kötetből kiemelkedik a balladisztikus hangütésű, kérdésfölvetést lélektani s bölcséleti irányban elmélyítő novella, *A' vadászlak*. Ezt követően Kölcsy *Országgyűlési naplója* látott napvilágot, most pedig a verseket, valamint a versfordításokat-átköltéseket gyűjtötte egy kötetbe a sorozat egészét is szerkesztőként jegyző Szabó G. Zoltán. Az ezernél is több lapra rúgó kiadásban az eredeti szövegek háromszáz oldalt sem tesznek ki – a könyv fennmaradó részét a korábbi megjelenésekről, szövegváltozatokról, a keletkezés feltételezett körülményeiről, továbbá a befogadástörténetről tájékoztató, illetve a szükséges magyarázatokat tartalmazó jegyzetapparátus teszi ki. Kétségtelen, elszántság is kell hozzá, hogy az olvasó böngészni kezdjen az adatok és információk eme rengetegében. De ha valaki belekezd, annál érdekfeszítőbb adalékokra, számos irodalomtörténeti „igazgyöngyre” bukkanhat.

A Hymnus – Vörösmarty *Szózata* mellett – föltehetőleg a legismertebb magyar vers. Így talán háttérbe szorítja, elfedi Kölcsy lírájának, közel kétszáz versének értékeit. A köl-

temények új összkiadásában fölvo-
nultatott gazdag anyag azonban
ezekre a veresekre is ráirányíthatja fi-
gyelmünket. Ugyanakkor ez nem
érinti nemzeti himnuszunk méltó
helyét és tárgyalását – ötvennél is
több oldalon keresztül olvashatjuk a
Hymnushoz fűzött kommentárokat,
a keletkezés és fogadtatás önmagá-
ban is érdekes történetét. Továbbá
itt kapott helyet egy kétes hitelű szö-
vegváltozat, amely akár Kölcsey
egyik kéziratának egykorú másolata
is lehet. S noha ez lényegesen nem
befolyásolhatja himnuszunkról ör-
zött képünket, nagyobb nyomaté-
kot adhat a kérdésnek: nem válhat-e
néha valóban érdekfeszítővé azon is
eltöprengününk, milyen szöveget
olvasunk?

BENGI LÁSZLÓ

(*Universitas Kiadó, Bp., 2001. 1206 o.*)

Sziji Ferenc: *Szuromberek királyfi*

„Haló! Jelentem, az imént gyanús
alakok... Valami Szurokbérc vagy
hogy hívják, királyfi... Az, az Szu-
romverem... Mások is... Egy tyúk,
két káposzta. Kopasznyakú... Nem
a káposzta, a tyúk. Egy kertkapu.
Különleges ismertetőjele, hogy bi-
ceg. Zavartan viselkedő paradicsom-
karó, feltehetően génmanipulált pa-

radicsommal. Aztán három uborka,
megnyerő külsejű... Nők, igen...
Továbbá egy futórózsa atlétatrikó-
ban.” Ők a főszereplői Sziji Ferenc
meséjének, amely a kortárs gyer-
mekirodalom kevés számú alkotásai-
nak egyike.

Szuromberek királyfi és Szirom-
ka Mária két szomszédos ország
uralkodói. Amikor megtudják, hogy
a harmadik szomszéd, a Hintavár-
ban uralkodó Köpölykúti Béla, a
Béka-dínó koronáját ellopták, mi-
közben lehajolt egy marhalégy-lá-
bért, elhatározzák, hogy visszaszer-
zik azt. Ám Sziromka Máriát elra-
bolja Tallé Randor, a Mókusfarkas,
ráadásul éppen a királynő kertjéből,
Lidércország királya, Első V. Más-
néven Szörnyű Gáspár parancsára.
A Lidérckirály ugyanis házasodni
akar. Így Szurombereknek már ket-
tős feladatot kell teljesítenie, ebben
pedig segítségére sietnek a kertla-
kók: Vaxler Katalin, a mindenről tu-
datlanul véleményt formáló gyáva
tyúk, de persze ő az első, aki jelent-
kezik a mentőcsapatba. Aztán Ká-
poszta Benő, aki feleségétől azért is
dorgálást kap, amiért fiatal korában
majdnem tekézett. Eisenhuber Dá-
vid, a kertkapu lelkiismeretfurdalást
érez, amiért hagyta, hogy a Mókus-
farkas bejöjjön, és elvigye a jótevőjü-
ket. Apafi Tivadar, a paradicsomka-
ró, a karón ülő Veszelinovics Árvács-
kával, a még zöld paradicsommal
indul útnak, azt hangoztatva, hogy
az apróságnak nyugalomra és sok al-